

OBRAZLOŽENJE

Nacrta prijedloga Odluke o grobljima na području Općine Draž

U Nar. nov., br. 78/25 od 9. svibnja 2025. objavljen je novi Zakon o grobljima (u nastavku: Zakon), koji je stupio na snagu 17. svibnja 2025. godine. U Nar. nov., br. 80/25 od 16. svibnja 2025. objavljen je Ispravak Zakona o grobljima.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o grobljima (Nar. nov., br. 19/98., 50/12. i 89/17.).

Novim Zakonom ne mijenjaju se osnovne postavke upravljanja grobljima. Groblja su bila i jesu vlasništvo jedinice lokalne samouprave, a njima upravlja jedinica lokalne samouprave ili trgovačko društvo ili ustanova kojoj je osnivač jedinica lokalne samouprave. Međutim, ujednačit će se postupanje svih upravitelja groblja čime se povećava i pravna sigurnost korisnika groblja. Ujedno se jasno propisuje postupak dodjele i gubitka prava na korištenje grobnog mjesta čime se također povećava pravna sigurnost.

Novim Zakonom propisuje se da jedan dio grobnih očevidnika mora biti javan kako bi građani bili upoznati s brojem slobodnih grobnih mjesta i korisnicima postojećih, a sve s ciljem povećavanja transparentnosti i olakšavanja građanima da dođu do grobnog mjesta.

Uklonit će se spomenici koji vrijeđaju vjerske, moralne ili nacionalne osjećaje, ili veličaju agresorsku vojsku u Domovinskom ratu. Ako sam korisnik grobnog mjesta to ne učini u zakonskom roku, uklanjanje bi se izvršilo putem trećih osoba. Spornim se mogu smatrati samo spomenici podignuti nakon 30. svibnja 1990. godine. U roku od 30 dana od dana stupanja Zakona na snagu bi se sva postojeća oprema i uređaji grobnog mjesta i spomen-obilježja koji nisu u skladu s odredbama ovoga Zakona morali ukloniti. U suprotnom, korisnicima prijete prekršajne sankcije.

Nadzor nad provedbom ovoga Zakona obavlja Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine.

Predmetnim Zakonom uređuju se sljedeća pitanja:

- poštujući samostalnost jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ujednačava se postupanje i pravna sigurnost građana;
- osnovne postavke upravljanja grobljima se ne bi mijenjale, groblja su bila i jesu vlasništvo JLS-a, a njima upravlja JLS ili trgovačko društvo ili ustanova kojoj je osnivač JLS;
- prvi put se zakonom uređuje status memorijalnih groblja za poginule branitelje;
- jasno se propisuju prava i obveze JLS-a, upravitelja groblja, ali i korisnika groblja;
- jednoobrazno se propisuje razdoblje između dva ukopa na isto grobno mjesto, i to 10 godina za grob, a 20 godina za grobnicu, pod dodatnim uvjetom da su se ostvarili i drugi uvjeti (da se tijelo u dovoljnoj mjeri razgradilo), a to se odnosi na grobna mjesta u kojima je tehnički moguće sahraniti tijelo umrle osobe bez da se otvara grob u mirovanju;

- kraće razdoblje za mogućnost premještanja groblja ako je to potrebno (30 godina, do sada 100 godina), a ako je potrebno radi izgradnje građevine ili izvođenja radova u interesu Republike Hrvatske, groblje se može premjestiti za 10 godina;
- uređuje se kremiranje i prosipanje pepela, JLS-ovi će moći propisati gdje je na području JLS-a dozvoljeno prosipati pepeo;
- detaljno se propisuju grobni očevidnici i registri umrlih koje će morati imati svako groblje i koji će biti dostupni javnosti, a djelomično i javno objavljeni;
- propisuju se obveze korisnika grobnog mjesta, od kojih su najvažnije održavati urednim i sigurnim grobno mjesto te plaćati grobnu naknadu za održavanje groblja;
- propisuje se i postupak dodjele grobnih mjesta, ali i postupak u kojem se utvrđuje gubitak prava korištenja grobnog mjesta ako se grobna naknada ne plaća što je dosad bilo neujednačeno i nije bilo predviđeno kao upravni postupak pa korisnici groblja nisu imali pravnu zaštitu;
- jasno se propisuje načine ustupanja prava korištenja grobnog mjesta i obveze javnih bilježnika da prijavi ustup ili nasljeđivanje prava korištenja grobnog mjesta;
- ugrađuje se učinkovit mehanizam za provedbu nadzora i uklanjanje spomenika koji su, ne samo protuzakoniti, nego su i protivni Ustavu te svakodnevno izazivaju nove podjele u hrvatskom društvu. Također, ideja je uvesti učinkovit mehanizam za uklanjanje takvih spomenika;
- uvode se stalna Povjerenstva na razini županija koja bi, ako je to potrebno, davala mišljenje o prikladnosti spornih spomenika.

Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave dužno je u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti odluku iz čl. 9. st. 10. Zakona.

Upravitelj groblja dužan je u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona uskladiti svoje poslovanje s odredbama ovoga Zakona, a u roku od 30 dana od dana stupanja Zakona na snagu donijeti odluku o ponašanju na groblju iz čl. 11. st. 3. Zakona te je izložiti na vidljivu mjestu, a osobito na svakom ulazu u groblje.

Upravitelj groblja za koje ne postoje nikakvi podaci odnosno evidencije dužan je ustrojiti grobni očevidnik i registar umrlih osoba za ta groblja sukladno čl. 29. Zakona u roku od 90 dana.

Novi Zakon o grobljima donio je niz konkretnih obveza za jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave, upravitelje groblja, ali i same korisnike groblja. Posebno su važna pitanja donošenja odluka (odluke o grobljima i odluke o ponašanju na groblju), upravljanja grobljima, vođenja grobnih očevidnika i registara, dodjele i gubitka prava korištenja grobnog mjesta, postupanja sa spomen-obilježjima, nadležnosti tijela i rokova za usklađenje.

Novim Zakonom o grobljima uređuje se i sadržaj odluke o grobljima, kao najvažnije odluke koju temeljem tog Zakona donose predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave, a rok za njihovo donošenje je 17. 5. 2026. Tom odlukom uređuju se: mjerila i kriteriji za dodjelu

i ustupanje grobnih mjesta na korištenje, iskopavanje i premještaj posmrtnih ostataka, ukopi i privremeni ukopi, način ukopa nepoznatih osoba, premještanje posmrtnih ostataka u grobnici, održavanje groblja, uvjeti upravljanja grobljem, uvjeti, način i mjesto prosipanja kremiranih posmrtnih ostataka umrle osobe, uvjeti i mjerila za plaćanje naknade pri dodjeli grobnog mjesta i godišnje grobne naknade i dr.

Posebna pažnja javnosti usmjerena je na odredbe o uklanjanju spomen-obilježja podignutih nakon 30. svibnja 1990. koja su u suprotnosti s Ustavom RH. Zakon propisuje konkretan upravni postupak s jasno određenim tijelima i rokovima izvršenja.

Odredbom članka 10. Zakona o grobljima („Narodne novine“ broj: 78/2025,80/2025), propisano je da grobljem upravlja pravna osoba ili jedinica lokalne samouprave, na temelju Odluke predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave.

Članak 9. stavak 10. Zakon o grobljima („Narodne novine“ broj: 78/2025,80/2025), propisuje kako Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave donosi Odluku kojom uređuju:

- mjerila i kriteriji za dodjelu i ustupanje grobnih mjesta na korištenje
- iskopavanje i premještaj posmrtnih ostataka
- ukopi i privremeni ukopi
- način ukopa nepoznatih osoba
- produbljenje groba i premještanje posmrtnih ostataka u grobnici
- održavanje groblja i uklanjanje otpada
- veličina, dimenzije, materijal i izgled grobnih mjesta i spomen-obilježja
- uvjeti upravljanja grobljem od strane pravne osobe koja upravlja grobljem
- uvjeti, način i mjesto prosipanja kremiranih posmrtnih ostataka umrle osobe
- uvjeti i mjerila za plaćanje naknade pri dodjeli grobnog mjesta i godišnje grobne naknade, kao i mogućnost plaćanja godišnje grobne naknade unaprijed
- uvjeti za ustupanje prava korištenja grobnog mjesta trećim osobama
- mogućnost da pojedini dijelovi groblja služe za ukope članova pojedinih vjerskih zajednica te mogućnost da se na tim dijelovima groblja ukop obavlja uz prethodnu suglasnost predstavnika tih vjerskih zajednica
- mogućnost da dio groblja ustupi drugoj jedinici lokalne samouprave ili da sklopi ugovor o zajedničkom korištenju groblja s drugom jedinicom lokalne samouprave
- mogućnost da se grobno mjesto dodijeli na korištenje bez obveze premještanja ostataka tijela umrlih osoba u zajedničku grobnicu
- pravila za određivanje naknade za stjecanje opreme i uređaja koji se nalaze na grobnom mjestu bez korisnika grobnog mjesta
- prekršajne sankcije za prekršitelje odredbi.

Ovim Nacrtom prijedloga Odluke o grobljima na području Općine Draž uređuje se pojam opreme i uređaja grobnog mjesta, dimenzije i veličina grobnih mjesta, mjerila i kriteriji za dodjelu i ustupanje grobnih mjesta na korištenje, uvjeti i mjerila za plaćanje naknade pri dodjeli grobnog mjesta i godišnja naknada za korištenje grobnog mjesta, ukop pokojnika, uvjeti, način i mjesto prosipanja kremiranih posmrtnih ostataka umrle osobe, iskopavanje i premještaj posmrtnih ostataka, vremenski razmak ukopa, ukop nepoznatih osoba te umrlih hrvatskih ratnih vojnih invalida i hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, održavanje groblja i uklanjanje otpada, upravljanje grobljem, upravljanje i dodjela prava korištenja mrtvačnice, prekršajne sankcije za prekršitelje odredbi.

Temeljem članka 11. Zakona o pravu na pristup informacijama, jedinice lokalne samouprave dužne su provoditi savjetovanje s javnošću pri donošenju općih akata odnosno drugih strateških ili planskih dokumenata kad se njima utječe na interes građana i pravnih osoba.

S ciljem da se širi krug zainteresiranih osoba s područja Općine Draž uključi u pripremu konačnog Nacrta prijedloga Odluke o grobljima na području općine Draž, svrsishodno je provesti savjetovanje sa zainteresiranom javnošću.

Na taj način želi se upoznati javnost sa predloženim Nacrtom i pribaviti mišljenja, primjedbe i prijedloge zainteresirane javnosti, kako bi predloženo, ukoliko je zakonito i stručno utemeljeno, bilo prihvaćeno od strane donositelja Odluke i u konačnosti ugrađeno u odredbe Odluke.

OPĆINA DRAŽ